

A Délvidék jövője

A magyar kisebbség meg-megújuló utóélete és a többségi szerb népesség koravén előélete

Ha egy népesség képtelen belakni egy területet, belakja helyette egy másik. Ha lelkileg képtelen gyermekvállalásra, vagy többé már nem látja szükségét, elfogyásának ez elegendő oka lehet. Ugyanígy, ha folyamatosan, államilag szervezett fizikai és lelki terrornak, zaklatásnak vagy „csupán” időről időre megfélemlítésnek teszik ki, elegendő oka lehet annak, hogy kivándoroljon és odahagyja évszázados szülőföldjét. Ha a szórvánnyá válás folyamata az állami intézkedések hatására már előrehaladott, bekövetkezik a beolvadás a többségi népbe. Ezek alapigazságok, amelyekkel sokat foglalkoztunk a múltban, és számtalanszor emlékeztettünk rá. Csak politikai megvilágításban érdemes ismételtetni ezeket az igazságokat. Tudományos szempontból már nem lehet mélyíteni értelmükön.

Vizsgáljuk meg azokat a tényezőket, amelyek a kisebbségi közösségi létet erősíthetik, mindenekelőtt azokat, amelyek az egyes ember tudatára hatnak. Mindaddig ugyanis, amíg a változások szüksége nem jelenik meg néhány ember tudatában, majd aztán nem kerül át onnan az emberek nagyobb részének tudatába úgy, hogy ott az egymás közti viszony szabályzó tényezőjévé válna, igazából nem várható társadalmi változás, hanem legjobb esetben egy helyben topogás, de inkább lassú leépülés. Könnyű azt mondani, hogy „vállaljatok több gyereket”, „ragaszkodjatok a szülőföldre”, „ne költözzetek el”, „ne adjátok el a vagyontokat,” stb. Ezek üres erkölcsi prédikációk vagy politikai jelszavak maradnak mindaddig, amíg az emberek tudatában nem jelenik meg a megtartó igény és a változások szüksége. Ezt azonban erősen beárnyékolja a szerbek által a magyarokban elültetett kishitőség és az önbecsülés hiánya. A délvidéki magyarságot kisebbségi sorsában évtizedek óta arra nevelték, hogy csak a szerb államot és az államalkotó szerb nép előjogait tisztelje. Úgy tűnhet, hogy a szerb állam és nemzet a balkáni háborúban mégsem vesztette el teljes tekintélyét: nagy hadizsákmányhoz jutott, továbbra is növekvő a gazdasági ereje, és politikai vonzereje sem csökkent. Szinte sorsszerű az a kishitőség, ami e látszat követ-

keztében előáll a délvidéki magyarságnál. Ezen változtatni kell! A mostani valós viszonyokból következik, hogy a változás szinte kínálja magát. A hódítót, leigázót, elnyomót emlékeztetni kell tetteire.

A gyanakvók, akik nem hisznek a változás lehetőségében, még sokan vannak. A szerb értelmiségiek és politikusok alaposan tévednek, amikor azt hiszik, hogy ha erőszakos úton asszimilálják vagy elüldözik a magyar nemzeti kisebbséget, nem lesz többé kisebbségi kérdés. A magyar etnikum erőszakos asszimilációja után a teljesen homogénnek tűnő szerb nemzetben belül jelenne meg a kibékíthetetlen és leküzdhetetlen megosztottság a szerb nemzet létét és további fejlődését illetően. A valamikori „magyar kisebbségi kérdés” új életre kelne, és a szerb nemzeti program részévé válna. Melyik úton haladni tovább: az erőszakosan meghódított, de mégis legyűrhetetlen kisebbség életmódját elfogadni, világnézetét sajátját tenni, vagy továbbhaladni az előző, de még nagyobb szerb nemzeti belső feszültséget előidéző úton?

Ha a délvidéki magyarok előre akarnak menekülni a pusztulásból, minden bizonnyal nekik kell vonzerővel rendelkezniük. A szerbek egy adott történelmi pillanatban asszimilálták a magyarság jelentős részét. Ezt annak köszönhetik, hogy az adott történelmi pillanatban harci erényeiket méltányolták a nagyhatalmak, és bőségesen megjutalmazták. Ehhez járult hozzá nagymértékben a keletet nyugattal békítő elnemkötelezettség titói politikájának látszatcsillogása (ahogy ügyesen kijátszotta az egyik felet a másikkal szemben, de mindig saját anyagi hasznára). Ezek a történelmi körülmények és az ilyen politikai lehetőségek azonban már megszűntek. A jövőben változik a helyzet. Amint nyolcszáz éven keresztül volt, ismét egyre rokonszenvesebb lesz a magyar. Ez lehetővé teszi, hogy visszakapja elvesztett népességének legalább egy részét. Ahhoz, hogy ez békés folyamatként történjen, mindenekelőtt tovább kell, hogy nőjön Magyarország gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi ereje és tekintélye az egész térségben. Ismeretes, hogy az infláció térdre

kényszeríti még a katonailag bevehetetlenek hitt országokat is, ezzel szemben egy ország gazdasági ereje növekvő tiszteletet vált ki. Biztosak lehetünk benne, hogy a jövőben a szerb gazdasági elit és a többi társadalmi osztály egyre több tagja szeretne majd ott érvényesülni, ahol nagyobb tekintélyt nyújt a tőke és a munkaerőpiac. Biztosra vehető, hogy Magyarország e tekintetben jó úton halad. Az elmúlt 15 év alatt Magyarország olyan előnyhöz jutott, amelyet a legutóbbi háborús térség többé nem lesz képes behozni. Magyarország a balkáni régió egy részén központi szerepű lesz. Ez alkalommal a nagyhatalmak is így akarják, és ilyen politikát favorizálnak. Minden geopolitikai és stratégiai kutatás erre utal. A vegyes házasságban élők előbb-utóbb be fogják látni, hogy jobb lesz, ha gyermeküket magyarul iskoláztatják, annál is inkább, mert így a gyermek és a szülő közötti kapcsolat is közvetlen és mindennapi marad. Nem úgy, mint amikor a szerb fiatalok százezrei elköltöztek más földrészekre, s onnan ötvenként egyszer jöhetnek haza családlátogatóba, vagy minden öt évben egyszer látogathatják meg a szülők gyermekeiket – ha egyáltalán meglátogathatják. Sokan, akik már elfelejtették, lázasan kutatni fogják magyar származásukat és távoli rokoni kapcsolataikat.

A jövőben ehhez nagymértékben hozzá fog járulni az is, hogy a magyar értelmiség és a vállalkozók nagy része kétnyelvűvé válik, és a magyar mellett irodalmi szinten fogja beszélni az angolt. A többi társadalmi osztály is valamilyen szinten képes lesz közlekedni az angol nyelv segítségével a környező és szomszédos országok népességével. Ezzel párhuzamosan a magyar nyelv ismerete is rendkívül fel fog értékelődni.

A Délvidék magyarlakta részeit a szerbek 84 éve munkahely-gyarapító beruházások nélkül hagyták. A fejlődést, ha volt, a magyarok a helyi kezdeményezésükből teremtették meg központi költségvetés és alapok támogatása nélkül. A szerbek óriásit tévednek, amikor azt hiszik, hogy az ilyen politika teljesen képes szétzavarni a magyarokat a világ négy sarkába, és hogy az emigrációval megoldották a kisebbségi kérdést. Ha a szerb erőszakos, asszimiláló politika a délvidéki magyarokból rostalyukú szórványt csinál, a nemzetiségi kérdés magyar vonatkozása továbbra is megmarad. Megmaradna még akkor is, ha a Délvidék népessége teljesen homogén szerbbé válna. Magyarország a jövőben aktív szerepet fog betölteni a nemzetiségi kérdés rendezésében a Vajdaságban, pusztán a történelmi jog alapján. Hiába kényszerítik a magyarokat állami intézkedésekkel a gazdaság- és foglalkozta-

tás-politikában arra, hogy házaikat adják el „bagóért”, hogy ezekbe szerbek költözzenek. A nemzetiségi kérdés magyar jellege még ebben az esetben is meg fog maradni, új formában. Magyarország közvetlenül érdekelt lesz a szerb belső viszonyok rendezésében a Délvidéken.

A szerb állam aggodalma jelenleg nagy. A Vajdaságot nem akarja semmiképp sem fejleszteni, hanem kivár. Ám e politikának van súlyos, visszaütő következménye. A továbbiakban ugyanis már nem lesz alaptalan a szerb állam félelme, hogy ezeket a területeket gazdasági vonatkozásában elvesztheti. Ez a veszély valóban megjelenhet. A szerbeknek az a politikája, hogy a Vajdaság területén sehol sem fejlesztik az ipart, és nem végeznek beruházást az infrastruktúrába, nagyon súlyos következménnyel járhat a térség jövőjére. A térség népessége akarva akaratlanul, előbb-utóbb a szomszédokra lesz utalva, és kénytelen lesz hozzájuk folyamodni gazdasági segítségért. A szerb népesség jelentős része békés és természetes úton keresni fogja az együttélés és alkalmazkodás lehetőségeit elsősorban az északi szomszédal. Érhető, hogy az ifjú nemzedékek érvényesülésének érdekeit tartják majd szem előtt, és nem a hivatalos Belgrád tehetetlenkedő és félelemmel terhes politikáját. Csak az ilyen együttműködés hoz létre majd új munkahelyeket a gazdasági ágazatokban, a kereskedelemben és a pénzügy területén. Ez a politika már nem lesz Belgrád-központú, hanem egyre inkább az északi szomszédtól függ. A korábbi önző kisebbségi nemzetiségi politika így fog viszájára fordulni a jövőben. A belgrádi politika, ha eddig a magyar kisebbséget nyomta el, a jövőben a szerb kisebbséget fogja sanyargatni, mert fél a szerb népesség egy részének idegen származásától, Belgrádtól elütő kapcsolataitól, más jellegű kultúrájától, szokásaitól és elvárásaitól.

Mivel a szerb társadalom szó szerint egyetlen problémáját sem képes megoldani a következő évtizedekben, hiába riogatja a szerbek nagy részét a „magyar veszéllyel”. Ezt a veszélyt már most egyre kevesebben hiszik el, később pedig senki sem fog hitelt adni neki. Azzal ijesztgetni a szerb népességet, hogy a másik nép befogadó nép – nem ad eredményt. Az a mese, hogy a magyar politikai nemzet, arra vonatkozik, hogy a magyar befogadó nemzet, vendéglátó készségű, sokszínű kultúrájú és nyitott társadalmú.

A szerbek kivándorlása a Vajdaságból vagy a jószomszédi viszony Magyarországgal – e kettő között választhatnak a szerbek a jövőben.

A délvidéki magyarság közösségi eszmeiségében is ezt a dinamizáló megoldást kell erősíteni. Ugyanis ha csak statikusan néznénk jelenlegi helyzetét, természetes, hogy kipusztulás várna rá. Ha viszont dinamizáljuk a folyamatokat, minden következő évtized már számunkra dolgozik. Magyarország erősödő gazdasági ereje fokozódó és nagyméretű migrációt indít el az északi vidékek felé. A nagy migrációban pedig akaratlanul is nagy tömegek asszimilálódnak minden erőszakos, állami beavatkozás nélkül, és azt segítik, aki munkát és magasabb életszínvonalat nyújt.

A Délvidéken az elmúlt évtizedekben a szerbek minden magyar társadalmi osztályban és rétegben sikeresen megtalálták azokat a behódoló, szolgalelkű és lakájtermészetű alanyokat, akik kiszolgálták őket. A humán értelmiségi elit a szolgalelkűségben különösen jeleskedett. A jövőben ez a folyamat fokozatosan gyengülni fog. Az új történelmi szubjektumok, akik 1989 után jelentek meg, megtorpanásokkal és egymás közötti konfliktusokban, de mégis lassan hajtóerővé válnak a kisebbségi viszonyok rendezését illetően. Az új politikai alanyok olyan létviszonyok hordozóivá váltak, amelyeket a szerb állam többé nem tud „csak úgy” lerázni. Nemcsak Magyarország, de a nemzetközi közvélemény támogatására is számíthatnak. A megvesztegető szerb állami politika többé nem jár eredménnyel; túl sok embert kellene megvesztegetni ahhoz, hogy ne váljon aktív szerepűvé a kisebbségi közéletben. Erre képtelen a szerb állam. A Tisza menti és az észak-bácskai magyarság szervezettsége különösen döntő erejűnek fog bizonyulni a megmaradásért folytatott eredményesebb politikában. A szerb állambiztonság és az általa létrehozott vajdasági szerb pártok, amelyek szinte minden esetben csak a magyarok szavazataira számítanak (fülbemászó, hazug és jellemetlen propagandát folytatnak), időről időre képesek megzavarni a magyar politikai önszerveződést. Sikerül megnyerni a humán értelmiség és vállalkozók szavazatainak egy részét. A jövőben ez egyre kevésbé fog sikerülni. Bármelyik magyar politikai párt vagy civil szerveződés politikája közelíteni fog egymáshoz. A magyarok egyre kevésbé fognak saját kárukra politizálni. A magyar politikai pártok, az egyetemi humán értelmiség és más civil szerveződési formák meglátásában és programjában jelentéktelenné válnak a különbségek. Ha lesznek is, azok csupán taktikai türelmetlenségből fognak származni. Ez azonban már nem fogja olyan jelentősen befolyásolni az események további menetét, mint ahogy

ezt tették az egykori tartományi pártbizottságnak a magyarokra ráerőszakolt kommunista vezetői.

Erősödni fog tehát az összefogás a délvidéki magyarság soraiban és az anyaországgal is. Bár ez nem bír döntő fontossággal, szimbolikus jelentőségű lenne a kettős állampolgárság tágan, akár a szerb-magyar rokoni kapcsolatokra is értelmezett megadása, mert ez is a nemzetben való gondolkodást erősítené. Ennél azonban sokkal fontosabb, hogy erősödjön a magyar politikai nemzethez való ragaszkodás gondolata és eszméje. A politikai nemzet gondolata és köztudata közvetve inkább magyar etnikumot megtartó és intézményesíthető erő, mint a tisztán etnikai jellegű, nemzetállamban történő gondolkodás. Csak a befogadó, világnézetében teljesen nyitott magyarságnak van nemzetmegtartó ereje. Ezért a nacionalizmus, rasszizmus, antiszemitizmus, cigányellenesség, más népek kultúrájának becsmérlése vagy jellemvonásaik akár legkisebb mértékű megsértése, kigúnyolása vagy becsmérlése is mérhetetlenül nagy kárt tud okozni a magyar ügynek.

A magyar ügyet nem lehet a politikai jobboldalhoz, jobboldali pártokhoz és a neokonzervatív gondolathoz és értékekhez kötni. A magyar ügy kikerülhetetlenül kötődik a polgári baloldalhoz is, és így alkot nemzeti programot. Értelmét veszítette a polgári baloldal eredetére utaló megjegyzések felhánytorgatása. Tudjuk, hogy minden angol lord őse egy közönséges útonálló és fosztogató rabló volt a XVII–XIX. század között. Ennek azonban ma már az elégtételt adó történelmi megállapításon kívül nincs semmilyen jelentősége. Még erkölcsi se a lord mai és jövőbeli cselekedeteinek megítélése szempontjából. Más tényezők alapján ítélik meg. Hasonlóképpen a legtöbb mai magyar bankár vagy tőkés mögött egy bennfentes kommunista múltú ős rejtőzik. Ennek ellenére ebből többé nem érdemes politikai tőkét kovácsolni. A nemzeti ügy szempontjából gyenge erőlködésről van szó. A tőkepiac, a polgári intézményrendszer és értékrend azonos védelmezőiről van szó még akkor is, ha valamennyien önös érdekeiket helyezik előtérbe. A polgári jobb- és baloldal egyaránt hivatkozik a nemzetre, a családra és a vallásra. E tekintetben nézetazonosságuk nem formális. Önös érdekeik különböztetik meg őket. Egész biztos, hogy a magyar polgári baloldalnál hangsúlyozottabb a multinacionális cégekkel való együttműködés és a globalizmus tőkés intézményrendszere. A polgári jobboldalnál nagyobb helyet kap a nemzeti bezárkózottság a kis- és

középtöke érdekében. Ezek a különbségek azonban áthidalhatók.

A kisebbségi lét keretén belül hasonlóképpen meg kell találni a pártok és az egyetemi értelmiség s minden más társadalmi réteg és csoportosulás közös nevezőjét a nemzetiségi kérdésben. A „régí gárda”, amely szolgálkúságával csak a szerb állam érdekeit tartotta szem előtt, eltűnően van, elzárkózott a magyar önszerveződéstől és a Magyarországgal való együttműködéstől (a nemzetben való gondolkodástól). Megvan a remény rá, hogy nem tudja magát többé reprodukálni. A fiatalabb értelmiségi nemzedék nagyobb része már hajlandó részt venni a magyar politikai önszerveződésben. Helyzetbe kell hozni őket, ha kötődnek a magyar ügyhöz, érdekekhez és értékekhez, még akkor is, ha rétegpolitikát folytatnak. Ma még nincs „pártdemokrácia” egyik vajdasági magyar pártnál sem. Ahhoz, hogy e szervezetek választott szervei valóban tekintélyt élvezzenek, és méltányoltak legyenek illetékességükben, szükséges, hogy valamennyi társadalmi réteg, csoport, értelmiségi szakma érdekeit hatékonyan képviseljék. A Magyar Nemzeti Tanácsban minden érdekcsoport, társadalmi réteg és értelmiségi szakma rendelkezzen hatékony képviselettel, szervezettséggel és választott testülettel. Az alapítói jogok átruházását csak a többpárti és titkos választás útján létrejött Magyar Nemzeti Tanács kérheti magának. Ugyanilyen jelentőségű a civil szerveződés hatékonysága és az érzékeny ráhallás a civil szféra javaslataira.

* * *

Bár a Vajdaságban terjeszkedő, hódító szerb népesség jelenleg teljesen maga alá gyűrte a magyar kultúrát, és megakadályozta a magyar kisebbség és Magyarország közötti élő kulturális kapcsolatok ápolását, a jövő forгатókönyvét mégsem úgy írják, ahogy ma azt az etnikai vérségi eredet és talaj alapján tömörülő és gondolkodó szerb nacionalista értelmiségiek és politikusok képzelik. Elkerülhetetlenné válik az Európai Unió további fejlődési szakaszaiban az új gondolkodás. Nevükben maradnak az eddigi európai országok, de egymás közt politikai, illetve befogadó nemzeté válnak. Hogy ez nagy veszély a kis országok és nemzetek – így a magyarok és szerbek – megmaradása szempontjából, ahhoz nem fér kétség. A megmaradás érdekében azonban csak az fog tudni lépni eredményesen, aki nem nemzetállami intézkedésekben keresi a megoldást és folytatja az etnikai elzárkózást (mint a szer-

bek), hanem a nyitottságban, mint ahogyan azt teszik már most a nyugat-európai országok.

Már most nyilvánvaló, hogy önmagában még a gazdasági erő szinten tartása és növelése sem lesz elegendő a magyar etnikum megmaradásához. Ezzel feltétlenül párosulnia kell egy erős, de nem nacionalista nemzetudatnak, amely ragaszkodik az évszázados kulturális örökséghez, és képes ennek megújítására. De még ez sem elég! Szükséges a mindenkori társadalmi viszonyok alkotó módon történő megélése, az irodalom és művészet új műfajaiban – elsősorban azokban, amelyeket a kor embere igényel. Ezt teszi az anyanyelvet élővé és megújulásra képessé.

Ezekben a dolgokban a magyarok nem állnak rosszul. Vonzók lehetnek mindazok számára, akik vállalják velük a sorsközösséget. A szomszédos népek közül sokak számára lehetnek vonzóak, ha nem becsülik le, hanem elfogadják és sajátjuknak vallják értékeiket. A magyarok nem csinálnak titkot abból, hogy mindenkit, aki vállalja a magyarságot, magyarnak tekintenek.

Ami a Délvidéket illeti a nacionalista intézkedésekben tobzódó szerb állam hiába irányítja ide a legvadabb hegyi pásztorokat, hogy általuk megfélemlítse, majd elűzze a magyarokat. Az etnikai tisztogatásnak nincs többé gazdasági alapja. Az útonálló, területabló szerb állam 1920 és 1945 után a magyarok és németek kifosztásával és kirablásával képes volt gazdasági alapot nyújtani az etnikai tisztogatáshoz. Ennek a lehetősége megszűnt. Most meg kell tanulni dolgozni a kor követelményeinek megfelelően. Ez pedig nem lesz könnyű feladat. Mint egyetlen egy nép se, így a szerbek sem fognak önmagukban és önmaguktól megtanulni dolgozni. Elsősorban a Délvidék szerb lakta részein egyre jobban kifejezésre fog jutni a szomszédos népekkel, különösen az északi magyar szomszédal való együttműködés. A szerbek gyalázatosan agyonhallgatják azt a magyar közvetítő szerepet, amelyet évszázadokon át betölt a civilizációs javak, a tudományos felfedezések és műszaki megoldások továbbításában és szerb részről való elfogadásában. Ennek a gyakorlatnak véget kell vetni. Az együttműködés lehetséges, szükséges és kikerülhetetlen az évszázados pozitív együttműködési hagyományok alapján. Bármennyire is igyekeznek gazdaságilag zárva tartani a tartomány határait (ide beruházást központi erőforrásból se nem irányítanak, se nem engednek be külföldről) a szerb nemzetállami intézkedések sikertelenek maradnak. A Délvidék gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi ráutaltsága a valamikori Habsburg-térsegre állandóan erősödni

fog. A szerbek pedig emiatt sok esetben előtérbe fogják helyezni éppen a magyarokra való ráutaltságot, mert ezt könnyebben fogják ellenőrizni a sokrétű és gazdag, közvetlen üzleti és rokoni kapcsolatok által, amelyek létrejöttek évszázadokon keresztül a két nép között.

A magyarok és szerbek nagyon jól ismerik egymást. A múltban néha együtt, néha egymás kárára is küzdöttek. A jövőben kevésbé lesz lehetősége a másik becsapásának és megkárosításának. A nagyhatalmaknál többé nem lehet történelmi és politikai hazugságokat terjeszteni a magyar „imperializmusról”, és ily módon területet gyarapítani. Nemcsak a magyarok és szerbek ismerik jól egymást, de a két nép tettei nyitott könyv mások előtt is. Ismeretes a magyar kezdeményezés és szerepvállalás a berlini fal lebontásában, a Varsói Szerződés felszámolásában és a KGST megszüntetésében. Hasonlóképpen közismert a szerb magatartás is: az 1986 utáni (1914-re emlékeztető) merevülő szerb politika, amely milliók tragédiájához vezetett a balkáni térségben.

* * *

A kétszínű, ravaszkodó „behízelgés politikája” az osztrákoknál sokat nyújtott a szerbek számára a XVII–XIX. század között. Lehetőségeiket jól ki is használták a magyarok kárára. A vajdasági szerbek most ismét keresik ennek a politizálásnak a lehetőségét Bécsben.

Valószínűsíthető, hogy Bécs ismét az egész Kárpát-medence és a balkáni régió egy részének politikai központjává válik. Ennek a politikai központnak azonban közel sem lesz teljes szuverenitása. Eddig nem létező fogalmakkal találjuk magunkat szemben, mint amilyenek: a „csökkenő szuverenitás”, „megosztott szuverenitás”, „társult szuverenitás” az Európai Unióval. Ezek önmagukban ma még ellentmondó fogalmak, de a jövő bizonytalanságokat tartogat minden nép számára az Európai Unión belül. Ez nem rossz. Ellenkezőleg, rossz az évekre előre meghatározott sors. Még rosszabb az évtizedekre meghatározott jövő, s legrosszabb az évszázadokra megpecsételt sors, mert egyenesen az emberi élet értelmetlenségére utal. Ha az élet az egyes ember számára történő sors, még jobban vonatkozik ez a társadalmi közösségekre. Az Európai Unió létrehozása is egy nagy kaland az európai népek és nemzetek számára. Nem lehet ez másként a magyar népesség és nemzet esetében sem. Hihető, hogy a dolgos magyar nép éppen azért, mert másokkal

szemben befogadó nép, sokkal gyorsabban fel fogja ismerni a jövő nyújtotta lehetőségeket, és a maga javára fogja fordítani, mint azok, akik etnikailag bezárkóznak. Csak annak van jövője, aki a távoli jövő által nyújtott lehetőségeket idejekorán fel tudja ismerni. Aki erre képtelen, egy ideig akadékoskodhat, de végül meg fog törni politikai akarata, s a jövő vesztese lesz részben vagy teljesen. A politikai nemzetben való gondolkodás és akarat átsegítheti a magyar nemzetet azokon a demográfiai nehézségeken, amelyek rá várnak a következő évtizedekben is. Megmaradása e nélkül a sokszínű emberiség és népek családjában kérdésessé válna. A politikai akarat mögött – nehogy meggyöngyüljön –, feltétlenül ott kell legyen a szorgalmas és találékony magyar nép értékbefogadó készsége, kultúrája és állandóan megújuló alkotó adottsága. Mivel a magyar nép orientációja éppen a tudományos és kulturális értékek teremtése, ez biztosíthat a számára komparatív előnyt a térségben. Aki pedig állami szervezésben veri a magyarokat, annak politikai akarata veszteni fog súlyából.

A jövő sokkal szigorúbban fogja büntetni a civilizációs és kulturális lemaradást, mint azt ma bárki is gondolná. A népeket többé közvetlenül nem a Dzsingisz káni katonai erények veszélyeztetik, hanem a népek tudományos és kulturális lemaradása a más népekkel szemben. Ez akár rövid idő alatt is megkérdőjelezheti létüket és önállóságukat. Az oktatás, a tudomány és a műveltségi szint termelőerővé vált, s nélkülük többé senki sem élvezhet bizalmat a gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi területen. Magyarország jó úton halad. Csak ki kell várni, nem szabad rapszodikus és melankolikus hangulatba esni. A teljes múltba fordulás talaját vesztett mítosz. Aki a jövőt akarja megragadni, az nem menekülhet Kosovo-szerű mítoszokba.

* * *

Amikor Európára, Magyarországra és a magyar kisebbségi népességre vonatkozóan azt a megállapítást tettük, hogy a következő évtizedekben nem várható változás az egy-két gyermekes családmodell értékrendszerében a gyermekvállalást illetően, ezt nem az Oswald Spengler-i filozófia („a nyugati civilizáció alkonya”) hatására tettük. A nyugati keresztény kultúra, éppen azért, mert emberközpontú, mindig képes lesz a megújulásra. Ebből azonban még nem következik az, hogy visszaállhat a négy-öt gyermekes családmodell lehetősége. A népességnek csak egy igen kis része

fogja vállalni a következő évtizedekben is a legalább három gyermeket.

Különböző tudományterületek – az etológia, ökológia, szociálpszichológia, szociológia, sőt a közgazdaságtan – egybehangzó eredményei alapján biztosan állítható, hogy nemcsak az élő szervezetekben, de a társadalmakban is folytatódnak a már beindult individualizálódási folyamatok. E tekintetben különösen fontosnak tekinthetők a legújabb etológiai kutatások. Több gyermek a mostaninál nem lesz. S ezzel kell számolni a nemzetstratégia több évtizedre történő kidolgozásánál.

Miért van ez így?

Sokan tévesen úgy gondolják, hogy ezért kizárólag az előző kommunista politikai rendszer és erkölcsi értékek a felelősek. A kommunista zűrzavar és fejvesztett örület előtt 120 évvel azonban a francia forradalom szilárdan megvetette az individualizmus, az emberi és polgári jogok alapjait. Csak idő és tudományos támogatás kellett ahhoz, hogy ezek a jogok a gyermekvállalási téren is érvényesüljenek, és hatékonyá váljanak. Ez megtörtént a XX. század második felében a nagy tudományos felfedezések hatására. Az individualizmus, az emberi jogok és a szekularizáció útjára lépő társadalmakban ma közkinccs és közvélemény-formáló ez a gondolkodás és értékrendszer. Mindaddig az is marad, míg nem tűnik el az a gazdasági alap, amelyen létrejött, amely ezt lehetővé tette. A társadalmi infrastruktúra fejlesztése, a fogyasztási javak elosztása és a nemzeti jövedelem megtermelése két évszázadon át az individualizmus előtörése, erősítése és annak megsegítése érdekében történt.

A gyermekvállalás szabadságát, amíg ez a tudományos és gazdasági alap van mögötte és segíti, nem lehet elvenni. Márpedig ez a tudományos támogatás és gazdasági alap a jövőben még tovább fog erősödni.

Lehetetlenség még csak feltételezni is, hogy esetleg megjelenhetne egy olyan államforma, kollektivistá intézményrendszer és állami intézkedési sorozat, amely ezeket az emberi jogokat megszüntethetné vagy akár csökkenthetné. Ha valamilyen moralizáló filozófus agyában vagy politikus akaratában elő is állna az ilyen cselekvési lehetőség, eleve sikertelenségre lenne ítélve. A társadalom a tudomány részéről olyan segítséget

és felkészültséget élvez, amely erősebbé teszi minden állami intézkedésnél. A társadalom már most erős, és felkészült a totális ellenállásra, az esetleges kollektivistá állami intézményrendszerrel és intézkedésekkel szemben.

Az összmagyar nemzeti program kidolgozása alkalmával feltétlenül figyelembe kell venni ezeket az új folyamatokat.

Figyelembe kell venni azt is, hogy a nyugati országok két évszázad alatt fokozatosan fejlődtek nemzetállammá, és most válnak ismét politikai befogadó nemzetté. Úgy hozta a történelem, hogy a magyarok évszázadokon keresztül mint politikai nemzet fejlődtek. Csak ismét rá kell döbbeni erre az alapigazságra, nem kell rajta változtatni, hanem részben hagyni kell a meglévő, részben pedig segíteni kell az új lehetőségek kibontakozását. Bár közel sem annyit, mint Németország és különösen Franciaország, de a magyarok is kapitalizálhatnak a maguk számára a soron következő folyamatokból egy keveset. A politikai nemzetben való gondolkodás eszmeisége a magyaroknál eredménnyel jár ismét (mert integráló erő), a nemzetállami viszont kirekesztő, s azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a közép-európai térségben az etnikumok ismét egymás torkának eshetnek.

Goethe szerint a Nyugat mindig képes volt módszeresen cselekedni. Én azt teszem hozzá, hogy száz évre is előre gondolkodni. A Nyugatot ez a tervező látás tette naggyá. Ezt a hozzáállást nagyrészt a poroszok segítségével (akik több évszázadon keresztül jelen voltak és tevékenyen hatottak Oroszország belső és külső viszonyainak rendezésére) elsajátították az oroszok. Ez (és nemcsak az elnyomó politikájuk) tette az oroszokat is integráló erővé Európa keleti részében és Ázsiában. Csak a magyarok lennének képtelenek rá, és ne tudnák ezt véghez vinni, kicsiben, Közép-Európában? Ha föniciai jelleműek lesznek a kereskedelmi és pénzügyi viszonyokban, németesen racionalisták az iparban, brazil módon szabad szellemiségűek a faji és etnikai viszonyokban – biztosan képesek lesznek. Ezt fogja segíteni az, hogy minden szinten és társadalmi rétegben vállalják az angol nyelv közvetítő szerepét úgy, hogy az a magyar nyelv és kultúra hasznára váljék.